

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2020-01-16
Stockholm

Mål nr
M 12294-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-12-14
i mål nr M 3789-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

Motpart

Rölunda Produkter AB, 556234-4282

Ombud: Advokaterna SA och ME

SAKEN

Föreläggande om miljöteknisk undersökning avseende befarat förorenat område
på fastigheten X i Karlstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och
återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Dok.Id 1548720

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Värmlands län har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och visa målet åter till den instansen.

Rölunda Produkter AB har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Värmlands län har anfört i huvudsak följande: Rölunda Produkter AB:s subsidiära ansvar, som fastighetsägare, har inträtt eftersom likvidationen av Aktiebolaget Hebi inleddes den 31 december 2006 och avslutades den 17 juli 2008. Det har förflutit mer än tio år från det att likvidationen avslutades till dess att föreläggandet utfärdades.

Rölunda Produkter AB har anfört i huvudsak följande: Eftersom krav kan riktas mot ett likviderat bolag ska länsstyrelsen rikta föreläggandet mot Aktiebolaget Hebi. SRA Noyar AB, med de tidigare bolagsnamnen Nya Svenska Rayon AB och Svenska Rayon AB, har bedrivit verksamhet på platsen. SRA Noyar AB fusionerades därefter med Aktiebolaget Hebi.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Rölunda Produkter AB förelades den 14 september 2018 av länsstyrelsen att, med stöd av 26 kap. 22 § miljöbalken, genomföra en miljöteknisk undersökning på fastigheten.

Under åren 1943–2003 hade Svenska Rayon sin verksamhet, som innefattade kemikaliehantering, på det industriområde där den aktuella fastigheten ingår. Inom ramen för Svenska Rayon var möjligen, förutom tre genom konkurs avslutade bolag, bolaget SRA Noyar AB verksam på platsen. SRA Noyar AB fusionerades senare med det numera likviderade Aktiebolaget Hebi. Genom fusionen upplöstes således SRA Noyar AB och bolagets tillgångar samt skulder övertogs av Aktiebolaget Hebi. Likvidationen av Aktiebolaget Hebi avslutades den 17 juli 2008.

En fastighetsägares ansvar är subsidiärt i förhållande till verksamhetsutövarens ansvar. Det innebär att en fastighetsägare endast kan hållas ansvarig så länge det inte finns någon nuvarande eller tidigare verksamhetsutövare som har möjlighet att vidta eller bekosta åtgärderna (se 10 kap. 3 § miljöbalken). Frågan i målet är om fastighetsägarens, Rölunda Produkter AB, subsidiära ansvar för att vidta markundersökningen har inträtt i förhållande till det likviderade bolaget, Aktiebolaget Hebi.

Med hänvisning till reglerna om fortsatt likvidation i 25 kap. 44 § aktiebolagslagen (2005:551), fann Mark- och miljööverdomstolen i MÖD 2011:1 att det även efter det att en likvidation hade avslutats går att rikta krav mot bolaget som verksamhetsutövare. I målet var verksamhetsutövaren i likvidation vid tiden för handläggningen i länsstyrelsen, och likvidationen avslutades under handläggningen vid mark- och miljödomstolen. I MÖD 2016:22 konstaterade Mark- och miljööverdomstolen att det vid tiden för domstolens avgörande, den 22 december 2016, inte längre fanns något bolag som ansvaret kunde riktas mot. I målet hade de aktuella bolagen avslutats genom konkurs och likvidation mellan åren 1999 till 2005.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att det saknas skäl att ifrågasätta länsstyrelsens utredning över tidigare verksamhetsutövare på platsen (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 26 juni 2013 i mål nr M 11429-12).

Med hänsyn till den tid som gått från det att Aktiebolaget Hebis likvidation avslutades, till det att föreläggandet utfärdades, kan det i princip uteslutas att en fortsatt likvidation skulle ha lett till att det flöt in medel till bolaget (se NJA 2011 s. 755).

Tillsynsmyndigheten har därmed visat att Aktiebolaget Hebi redan när föreläggandet utfärdades inte kunde bekosta åtgärderna. Fastighetsägarens subsidiära ansvar har därmed inträtt i förhållande till Aktiebolaget Hebi.

Mark- och miljödomstolen, som har hävt föreläggandet med hänvisning till Aktiebolaget Hebis eventuella ansvar, har inte bedömt övriga förutsättningar för föreläggandet. Det är därför inte lämpligt att denna prövning nu görs av Mark- och miljööverdomstolen. Mot denna bakgrund ska mark- och miljödomstolens dom

undandröjas i sin helhet och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Marianne Wikman Ahlberg, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund samt tf. hovrättsassessorn Erik Stålhammar.

Föredraganden har varit Anna Nordenskjöld

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-12-14
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 3789-18

PARTER

Klagande
Rölunda Produkter AB

Motpart
Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut 2018-09-14 i ärende nr 575-5230-2018, se bilaga 1

SAKEN

föreläggande om miljöteknisk undersökning avseende befarat förorenat område på fastigheten Karlstad X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen undanröjer länsstyrelsens beslut och visar målet åter till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

BAKGRUND

På fastigheten Karlstad X har det tidigare bedrivits miljöfarlig verksamhet inkluderande bl.a. tillverkning av cellull och rayonsilke. Fastigheten förvärvades den 24 januari 2013 av Rölunda Produkter AB. Länsstyrelsen i Värmlands län har den 14 september 2018 förelagt Rölunda Produkter AB såsom fastighetsägare att genomföra en miljöteknisk undersökning av fastigheten i enlighet med vad som framgår av bilaga till beslutet.

YRKANDEN M.M.

Rölunda Produkter AB har yrkat att det av länsstyrelsen utfärdade föreläggande avseende miljöteknisk undersökning ska undanröjas, med villkor om att denna undersökning enbart ska utföras då bolaget beslutar om större förändringar inom berörd fastighet.

Länsstyrelsen har bestritt ändring.

Rölunda Produkter AB har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan. Rölunda Produkter AB:s huvudverksamhet består i att tillverka förpackad jord och gödsel för konsument och yrkesodlare. Bolaget har idag flera anläggningar runtom i Sverige, däribland en anläggning i Vålberg, belägen på fastigheten X. Rölunda förvärvade fastigheten genom köp den 24 januari 2013.

Svenska Rayon har tidigare varit verksamhet på platsen under en lång tid och haft en stor produktion med en omfattande kemikaliehantering. Länsstyrelsen arbetar i dagsläget med att kartlägga föroreningssituationen i Sverige och har under detta arbete uppmärksammat bland annat fastigheten X som ett område som bör prioriteras för fortsatta utredningar.

Innan bolaget förvärvade X begärde bolaget att säljaren skulle utföra en ordentlig markundersökning. Lämpliga provpunkter togs fram i samråd med produktionsansvarig på Svenska Rayon åren 1988 - 2002. Analysmetoden och tillvägagångssättet godkändes enligt uppgift av länsstyrelsen. Provsvaren visade på

tämligen låga värden och länsstyrelsen kommentar vid tillfället var att det var betydligt bättre än väntat. Rölunda Produkter AB frågade vid tillfället om de kunde få en bättre riskklassning över området men för att erhålla detta krävdes att resterande fastigheter i området utförde samma undersökning och erhöll lika låga värden. Då fastigheten styckats upp ett flertal gånger var det svårt för Rölunda att kräva av övriga markägare att utföra denna utredning.

Det är mycket förvånade att länsstyrelsen, sex år senare, anser att de prover som togs på X behöver tas om. Bolaget känner att de utredningar som utförts vid tidpunkten för förvärvet borde räcka då analysresultaten visade relativt låga värden. Området är idag hårdgjort med grusplaner eller asfalt. Det känns olustigt att behöva bryta upp dessa lager för att erhålla prover. Risken att provtagningen sker i betonggrunder från sedan tidigare rivna byggnader är även stor.

Vad händer om det visare sig att området nu uppvisar höga halter av något ämne Ska bolaget behöva flytta sin verksamhet, bryta upp alla ytor och sanera området? Det bästa vore om området lämnas i nuvarande skick, så som det är idag. Som nämns tidigare är området idag hårdgjort med grusplaner och asfalt. Majoriteten av det vatten som når området rinner således av och tränger inte ner i underliggande jordlager med risk för vidare spridning till grundvattnet. Först om bolaget beslutar att anlägga nya byggnader eller börja gräva i området, bör en miljöteknisk undersökning vara befogad.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande till utveckling av sin talan.

Provtagningen 2011 som Rölunda Produkter AB begärde av säljaren kommunicerades med länsstyrelsen enbart i fråga om råd angående val av analysmetoder och tillvägagångsätt. Det var ingen diskussion om att provtagningen skulle motsvara en MIFO-fas 2 undersökning. Enligt den historiska inventeringen finns fler delområden som potentiellt kan vara förorenade än de som ingick i provtagningen 2011.

För att kunna utföra riskklassningen enligt MIFO-fas 2 krävs en bättre bild över föroreningssituationen även på fastigheten X. Länsstyrelsen vill understryka att inga prover ska tas om. Enligt föreläggandet ska tidigare undersökta områden enbart kompletteras med grundvattenprovtagning. Därutöver omfattar föreläggandet undersökning av två delområden som inte ingick i provtagningen 2011.

DOMSKÄL

Enligt 26 kap. 22 § miljöbalken är den som är skyldig att avhjälpa olägenheter för människors hälsa eller miljön skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Undersökningsskyldigheten enligt 26 kap. 22 § miljöbalken träffar primärt verksamhetsutövare, dvs. den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada. Om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta undersökningen är enligt 10 kap 3 § miljöbalken den som förvärvat den förorenade fastigheten ansvarig, om förvärvaren vid förvärvet kände till föroreningen eller då borde ha upptäckt den.

En fastighetsägares ansvar för avhjälpan av föroreningsskador är enligt 10 kap. 3 § miljöbalken är således subsidiärt i förhållande till verksamhetsutövarens ansvar. Det innebär att en fastighetsägare endast kan hållas ansvarig så länge det inte finns någon nuvarande eller tidigare verksamhetsutövare.

Flertalet personer som drivit verksamhet på fastigheten har försatts i konkurs och kan med anledning härav inte föreläggas att vidta undersökningsåtgärder. Länsstyrelsen har emellertid uppgett att SRA Noyar AB, 556346-3552, som fusionerats med det numera likviderade AB Hebi, 556308-3186, kan ha varit verksam på platsen. Länsstyrelsen har uppgett att likvidationen i AB Hebi är avslutad. Den omständigheten att likvidationen är avslutad hindrar dock inte att likvidationen kan fortsätta, om talan väcks mot bolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd (10 kap. 44 § första stycket aktiebolagslagen (2005:551). Det

finns således möjlighet att även efter det att likvidationen har avslutats rikta krav mot det likviderade bolaget som verksamhetsutövare (jfr rättsfallet MÖD 2011:1).

I målet saknas närmare utredning om huruvida det likviderade bolaget har bidragit till föroreningsskadan på fastigheten. Denna fråga är central vad gäller Rölunda Produkter AB:s eventuella subsidiära ansvar som fastighetsägare. Sådant ansvar förutsätter att inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta det undersökningen.

Sammanfattningsvis är det således inte utrett om ett utredningsföreläggande kan riktas mot Rölunda Produkter AB. Länsstyrelsens beslut ska därför undanröjas och målet visas åter till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV-02)

Överklagande senast den 4 januari 2019

Göran Stenman

Gunnar Barrefors

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman och tekniska rådet
Gunnar Barrefors